

KÄR HÄSIÝETNAMASY

Hünär: 4.43.05.06 Oba hojalyk ekinleriniň seçgisi we tohumçylygy

Kär: alym agronom

Şu kär häsiýetnamasy Türkmenistanyň ýokary okuw mekdeplerinde Oba hojalyk ekinleriniň seçgisi we tohumçylygy hünäri boýunça taýýarlanylýan alym agronomlaryň wezipelerini hem-de olaryň hünärine bildirilýän esasy talaplary kesgitleýär.

Kär häsiýetnamasy hünärmenleri taýýarlamagyň meýilnamasyny işläp düzmek, taýýarlanylmalý hünärmenleriň sanyny çaklamak, olaryň düzümini delillendirmek, ýokary okuw mekdebinde okuw-terbiýeçilik işlerini guramak, okuwyny tamamlan uçurymlaryň işlemeli ýerlerine ugradylyşyny, işe ýerleşdirilişini üpjün etmek we olaryň ýerine ýetirýän wezipeleriniň hünärlerine laýyklygyny seljermek üçin ulanylmalydyr.

Hünärmeniň wezipesi

Hünärmen oba hojalyk önümçiligini dolandyrmak işini ýokary okuw mekdebinde alan bilim derejesine laýyklykda amala aşyrmak üçin taýýarlanylýar. Oba hojalyk ekinleriniň seçgisi we tohumçylygy hünäri boýunça hünärmen hünär işiniň aşakdaky wezipeleriniň çözgüdine taýýar bolmalydyr: ýerli agrolanşaft şertleriniň önümçilige ornaşdyryljak oba hojalyk ekinleriniň talaplaryna laýyklygyny kesgitlemäge; hojalygyň kesgitli şertleri üçin saýlanyp alnan oba hojalyk ekinleriniň sortlaryny we ekerançylygyň intensivikasiýa derejesini esaslandyrmagy; oba hojalyk ekinleriniň ýagdaýy bilen daşky gurşaw faktorlarynyň hem-de geçirilýän agrotehniki çäreleriň arasyndaky sebäp-netije baglanyşygyny ýüze çykarmaga; sortlaryň we gibridleriniň seleksiýasyn, ösümlikleri goramagyň ulgamy, ösümlükçilik önümlerini öndürmegiň tärleri we tehnologiýalary babatynda dürli usullary peýdalanmaga; önümleri öndürmegiň we ýerlemegiň ykdysady netijeliligi boýunça hasaplamalary geçirmäge; meýdan işleriniň ýerine ýetirilişi hem-de maşynlaryň we enjamlaryň ulanylyşy boýunça tehnologiýa gözegçiligi amala aşyrmaga; oba hojalyk ekinleriniň hasyllylygyna we topraklaryň gürpulylygyna tehnologiýa tilsimleriniň täsiri boýunça geçirilýän ylmy-barlaglara we olary önümçilige ornaşdyrmak boýunça geçirilýän işlere gatnaşmaga; bäsleşige ukyply oba hojalyk ekinleriniň önümlerini ösdürip ýetirdirmek hem-de öňdebaryjy tehnologiýa tilsimleri amal etmek boýunça maslahatlary bermäge; ýörite edebiýatlary we beýleki ylmy-tehnologiýa maglumatlary, oba hojalyk ylmynda ýerli we daşary ýurtlaryň gazananlaryny öwrenmäge.

Hünärmen oba hojalyk toplumyna degişli bolan ministrliklerde, pudaklarda,

daýhan birleşiklerde, daýhan hojalyklarda, saýlantgy, ýöriteleşdirilen tohumçylyk hojalyklarynda, ekerançylyk bilen baglanyşykly edara-kärhanalaryň ähli ugurlarynda, ylmy-barlag edaralarynda öz hünäri boýunça ýokary bilimli hünärmenlere niýetlenen wezipeleri eýeläp biler.

Hünärmene bildirilýän umumy talaplar

Hünärmen ýokary hünär taýýarlykly, medeniýetli we salyhatly, halkyň bähbidini arap bilýän, Watanymyza, halkymyza, Hormatly Prezidentimize wepaly, häzirki zaman türkmen jemgyýetiniň talaplaryna, Türkmenistanyň Prezidenti Hormatly Gurbanguly Berdimuhamedowyň syýasatlaryna dogry düşüňýän we olary gyşarnyksyz durmuşa geçirip bilýän hünärmen bolmalydyr.

Hünärmen köpçülige ýolbaşçylyk etmegi, öz işgärlerini agzybirlik, maksada okgunlylyk ruhunda terbiýelemegi, nazary bilimini we tejribelik endiklerini yzygiderli hem-de üznüksiz kämilleşdirmegi, öz taýýarlyk ugry boýunça toplan ylmy maglumatlaryna düşüňip, olary işinde ulanmagy, zähmeti ylmy nukdaýnazarda guramagy başarmalydyr.

Hünärmen ýokary okuw mekdepde alan bilimini, ylmyny we tejribe taýdan taýýarlygyny yzygiderli ösdürip, kärini kämil bilmelidir, syýasy-jemgyýetçilik pikirini çuňlaşdyrmak bilen zähmeti ylmy taýdan guramak ýörelgesini önümçilikde ulanmagy başarmalydyr, işgärler toparyna ýolbaşçylyk etmegiň häzirki zaman usullaryna, şeýle hem işgärleriň arasynda syýasy-terbiýeçilik işlerini alyp barmagyň tärlerine eýe bolmalydyr.

Hünärmen şu aşakdakylary bilmelidir:

- önümçilik-tehnologiki işleri;
- guramaçylyk-dolandyryş işlerini;
- ylmy-barlag işleri.

Hünärmen şu aşakdakylary başarmalydyr:

- nazary we amaly meseleleri çözmekde ylmy-nazary bilimlerini peýdalanmagy;
- ulgamlaryň we deňeşdirme seljermegi;
- derňew endiklerini bilmegi;
- özbaşdak işlemegi;
- täze pikirleri döretmegi;
- meseleleri çözmekde dersara çemeleşmelere eýe bolmagy;
- maglumatlary dolandyryş, kompýuter bilen işlemek, tehniki enjamlardan baş

çykarmak bilen baglanyşykly endiklere eýe bolmagy;

- dil we hat kommunikasiýalaryň ukyplaryna eýe bolmagy;
- ömrüniň dowamynda okamaga, öz başarnyklaryny ýokarlandyrmagy;
- tebigy-ylmy dersleriň esasy kanunlaryny öz kär işinde ulanmagy;
- kompýuter tehnikasyny ulanmak bilen maglumat almagyň, ony saklamagyň,

gaýtadan işläp bejermegiň esasy usullaryna we serişdelerine eýe bolmagy;

- önümçilik işgärleriniň we ilatyň heläkçilikleriň, weýrançylyklaryň, tebigy betbagtçylyklaryň galdyran mümkin bolan netijelerinden goranmagyň esasy usullaryny amala aşyrmagy;

- ykdysady nazaryýetiň esasy düzgünlerinden baş çykaryp bilmegi, olary bazar ykdysadyýetini hasaba almak bilen ulanmagy;

- raýatlyk häsiýetine eýe bolmagy;
- sosial ylalaşyga ukyply bolmagy;
- şahslar bilen özara aragatnaşygy ýola goýup bilmegi;
- saglygy goraýyş ukybyna eýe bolmagy;
- tankyda we öz-özüňe tankyda ukyply bolmagy;
- medeni gymmatlyklardan we ýörelgelerden ýerlikli peýdalanmagy;
- işgärleriň önümçiligini guramaga we olary dolandyrmaga;

- dürli howa we material-tehniki üpjünçilik şertlerinde meýdan işlerini guramaga, geçirmäge we dolandyryş çözgütlerini kabul etmäge;

- ekerançylykda geçirilýän tehnologiýa işleriň ykdysady netijeliligini kesgitlemäge;

- ykdysady, maliýe resminamalaryny ýöretmäge, ýyllyk hasabatlaryny we maliýe önümçilik meýilnamalaryny düzmäge.

- oba hojalyk ekinlerini ösdürip ýetişdirmek üçin agrolandşaftlaryň ýaramlylygyna baha bermäge we olardan netijeli peýdalanmaga;

- agrolandşaftlaryň ekologiki ýagdaýyna baha bermäge;
- ösümlikleriň fiziologiki ýagdaýyna baha bermäge;

- dökünlerden, ösümlikleri goramak serişdelerinden, oba hojalyk tehnikalaryndan, tohumdan, oba hojalyk ekinleriniň sortlaryndan we gibridlerinden netijeli peýdalanmaga;

- suwuň we ýokumly maddalaryň ölçeg kadalaryny hasaplamaga;
- ýer bölekleriniň meýilnamalaşdyrylan kartalaryny düzmäge;
- ekiş üçin taýýarlanýan tohumlaryň hilini kesgitlemäge;

- sort we tohum barlaglaryny geçirmekde gerekli resminamalary düzmäge;
- agrometeorologiki gurallardan peýdalanyp, gözegçilikleri geçirmäge.

- oba hojalyk ekinleriniň hasylyny meýilnamalaşdyrmaga we onuň kesgitli şertlerde ösdürip ýetişdirmegiň tehnologiýa usullaryny saýlap almaga;

- tohumlary ilkinji arassalamaga, iýmitlik dänäni guratmaga we saklamaga,

köki miwelileri, miweleri we ir-iýmişleri ýerlemek üçin taýýarlamaga;

- ekin dolanyşygynyň çyzgytlaryny we toprak bejergileriniň ulgamlaryny düzmäge.

- genetiki, sitologiki barlaglary geçirmäge, ösümlikleri çaknyşdyrmakda mutagenleri we seçginiň dürli usullaryny ulanmaga;

- kesgitli şertlerde ösdürilip ýetişdirilýän sortlary saýlap almaga, seleksiýa tohumhanalaryny we döredilen sortlary synamaga;

- biotehnologiýanyň usullaryny seleksiýa we tohumçylyk işinde ulanmaga;

- oba hojalyk ekinleriniň tohumçylyk hojalyklarynda aprobasiýa geçirmäge.

- ösdürilip ýetişdirilýän we ýabany ösümlikleriň morfologiki aýratynlyklary boýunça tanamaga, ösümliklerde sitologiki we gibridologiki derňewleri geçirmäge;

- synag tohumçylyk işleriniň maglumatlaryny kesgitlemekde statistiki we biometriki usullary ulanmaga;

- ösümlikleri köpeltmekde we ösdürip ýetişdirmekde in vitro usulyny ulanmaga.

Kär häsiýetnamasynyň ähli şertlerini şu hünär boýunça hünärmenleri taýýarlaýan ýokary okuw mekdebi hem-de dolandyryjy guramalar gyşarnyksyz ýerine ýetirmelidir. Kär häsiýetnamasy hünärmenleri taýýarlaýan bilim edaralarynyň, hünärmeniň hünär derejesini ýokarlandyran edaralaryň okuw meýilnamasyny düzmekde esasnama we iş ýazgysy bolup hyzmat etmelidir.

Kär häsiýetnamasyna ylmyň we tehnikanyň gazananlaryna esaslanan üýtgetmeler we goşmaçalar diňe Türkmenistanyň Bilim ministrliginiň hem-de Türkmenistanyň Oba hojalyk we daşky gurşawy goramak ministrliginiň ylalaşmagy esasynda girizilip bilner.